

1980-12-11 PRZEPISY WYKONAWCZE DO INSTRUKCJI KONGREGACJI DS. SAKRAMENTÓW I KULTU BOŻEGO INAESTIMABILE DONUM Z 3 IV 1980

Na Wielki Czwartek roku 1980 Ojciec św. Jan Paweł II skierował do Biskupów List o tajemnicy i kulcie Eucharystii, w którym przypomniał, że zachodzi niesłuchanie ścisły, organiczny związek pomiędzy odnową liturgii, a odnową całego życia Kościoła. I dlatego odnowa liturgii przeprowadzona prawidłowo w duchu Vaticanum II jest miarą i warunkiem wprowadzenia w życie nauki Soboru, którą przyjmujemy z głęboką wiarą, przeświadczeni, że przez Vaticanum II Duch Święty "powiedział Kościołowi" te prawdy i dał wskazania, które służą "spełnianiu misji wobec ludzi dnia dzisiejszego i jutrzejszego".

Ojciec święty zwrócił również uwagę na nadużycia, które się wkradły do kultu eucharystycznego i polecił przygotować Instrukcję, która pomogłaby je usunąć.

Święta Kongregacja do Spraw Sakramentów i Kultu Bożego ogłosiła w Wielki Czwartek, dnia 3 kwietnia 1980 r. Instrukcję w sprawie niektórych norm kultu eucharystycznego i poleciła Konferencjom Biskupów wprowadzić je w życie.

177 Konferencja Plenarna Episkopatu Polski obradująca w Warszawie w dniach 10 i 11 grudnia 1980 r. mając na uwadze wskazania Stolicy Apostolskiej oraz stan odnowy liturgii w naszym kraju wydaje niniejsze przepisy wykonawcze, które obowiązują duchowieństwo diecezjalne i zakonne.

Przepisy ogólne

1. Wszyscy kapłani powinni się zapoznać z Listem Ojca św. Jana Pawła II o Tajemnicy i kulcie Eucharystii oraz z Instrukcją Kongregacji ds. Sakramentów i Kultu Bożego z dnia 3 kwietnia 1980 r. Dokumenty te należy ogłosić w organach diecezjalnych. Powinny one stać się przedmiotem refleksji na kongregacjach duchowieństwa.
2. Duchowieństwo powinno również dokładnie znać tekst Ogólnego Wprowadzenia do Mszału rzymskiego (OWMR) w wydaniu z roku 1975 oraz Wstęp do Lekcjonarza i do księgi Modlitwa Powszechna. Wiele uchybień ma źródło w nieznanomości przepisów tam zawartych.
3. Nie wolno stosować w Mszach dla ogółu wiernych przepisów i pozwoleń odnoszących się do Mszy dla grup specjalnych lub Mszy dla dzieci.
4. W wątpliwościach co do niektórych przepisów liturgicznych należy zwracać się o wyjaśnienie do diecezjalnych Komisji Liturgicznych albo do Komisji Episkopatu do Spraw Liturgii. Nie można natomiast w takich wypadkach kierować się opiniami autorów, choćby były ogłaszane drukiem w czasopismach posiadających Imprimatur. Należy bowiem pamiętać, że kierowanie sprawami liturgii należy wyłącznie do władzy kościelnej, to jest do Stolicy Apostolskiej oraz zgodnie z prawem, do biskupów i Konferencji Episkopatu (KL nr 22).
5. Tak zwana "osobista twórczość" celebrysa w ramach liturgii mszalnej jest określona przepisami liturgicznymi, których należy ściśle przestrzegać. Umieszczone niżej przepisy szczegółowe usuwają niektóre wątpliwości. Redaktorzy pism katolickich i diecezjalna władza udzielająca Imprimatur tym pismom mają obowiązek czuwać, by umieszczone w nich artykuły z dziedziny liturgii były zgodne z przepisami Kościoła. Autorzy zaś artykułów z tej dziedziny o charakterze naukowym czy popularnym, mają obowiązek tak formułować własne opinie, wyjaśnienia itp., by czytelnik

mógł łatwo zrozumieć, że nie chodzi o przepisy liturgiczne, lecz o opinię autora.

6. Wykładowcy liturgiki na Wydziałach teologicznych oraz w Seminariach Duchownych diecezjalnych i zakonnych, którzy są odpowiedzialni za przygotowanie kandydatów do kapłaństwa, obowiązani są wyjaśniać przepisy liturgiczne zgodnie z wytycznymi Stolicy Apostolskiej, miejscowego ordynariusza oraz Konferencji Episkopatu, podkreślając obowiązek wiernego ich zachowywania.

7. Diecezjalne Komisje do Spraw Liturgii powinny dostarczać duchowieństwu poprawnych wzorców tekstów używanych w ramach liturgii oraz stale czuwać nad sprawowaniem kultu eucharystycznego, a w razie potrzeby prostować nieprawidłowości.

Przepisy szczegółowe

I. Pouczenia oraz formuły wprowadzające i kończące

OWMR w numerze 11 pozwala celebransowi, jako przewodniczącemu zgromadzenia eucharystycznego, wypowiadać niektóre pouczenia oraz formuły wprowadzające i kończące, przewidziane w samym obrzędzie. Adaptacja wymienionych formuł umieszczonych w Mszale, powinna być stosowana wtedy, kiedy kapłan uzna, że przyniesie to duchowy pożytek uczestnikom Mszy św. OWMR nr 11: "Może się okazać rzeczą właściwą, przynajmniej w pewnych wypadkach, dostosowanie ich do prawdziwych potrzeb wspólnoty." Ponieważ pozwolenie zawarte w mszale jest rozmaicie interpretowane, Konferencja Episkopatu uwzględniając wyjaśnienia zawarte w Piśmie okólnym Kongregacji Kultu Bożego z dnia 27 kwietnia 1973 oraz List Ojca św. Jana Pawła II z dnia 24 lutego 1980 r. ustala, że kapłan podczas odprawiania Mszy św. może osobiście sformułować:

1. Wprowadzenia:

- a) do liturgii danego dnia po pozdrowieniu,
- b) do liturgii słowa przed czytaniem,
- c) do Modlitwy eucharystycznej przed prefacją,
- d) do poświęcenia wody w niedziele.

Wprowadzenia powinny być dobrze przygotowane na piśmie (może je bowiem odczytać inny kapłan, diakon, lub komentator) i krótkie. Pismo okólne Kongregacji przestrzega przed wielomówstwem, które zniechęca uczestników.

Zawsze należy wprowadzić uczestników Mszy św. do liturgii dnia, natomiast wstęp do czytań należy podawać wtedy, gdy czytania są trudne i wymagają wprowadzenia, Ani wprowadzenie na początku Mszy św., ani wprowadzenie do czytań nie mogą stawać się homilią, której miejsce jest po czytaniach.

2. Wezwania:

- a) zachęta do aktu pokuty,
- b) zachęta do modlitwy Ojcze nasz,

3. Zakończenie

Po ogłoszeniach duszpasterskich, a przed obrzędem rozesłania wiernych, celebrans może krótko przypomnieć główną myśl liturgii dnia.

II. Nie wolno zmieniać:

a) zachęty: "Módlcie się, aby moją i waszą ofiarę przyjął Bóg, Ojciec wszechmogący,"

b) zaproszenia do Komunii św.: "Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata, Błogosławieni, którzy zostali wezwani na ucztę Baranka",

c) formuły rozesłania: "Idźcie, ofiara spełniona".

Ojciec św. Jan Paweł II w Liście o Tajemnicy i kulcie Eucharystii nr 9 tak pisze o celebrowaniu Mszy św.: "Sprawujący liturgię eucharystyczną jest, jako szafarz tej Ofiary, autentycznym kapłanem dokonującym na mocy specjalnej władzy święceń prawdziwego aktu ofiarnego, który prowadzi ludzi do Boga, wszyscy zaś, którzy w Eucharystii uczestniczą, nie składając ofiary jak on, składają wraz z nim, na mocy kapłaństwa powszechnego wiernych, swoje duchowe ofiary, które wyraża chleb i wino od momentu złożenia ich na ołtarzu".

W tym samym rozdziale Ojciec św. dotyka słów samej zachęty: "Walor ofiarniczy wyraża się w każdej Mszy świętej już w słowach, w których kapłan szczególnie prosi zebranych o modlitwę, aby "moją i waszą ofiarę przyjął Bóg Ojciec wszechmogący". Słowa te mają znaczenie wiążące dla wyrażania charakteru całej liturgii eucharystycznej i pełni jej treści Boskiej i kościelnej".

III. Klękanie przed Najświętszym Sakramentem

Jeżeli Mszę św. odprawia się przy ołtarzu, gdzie umieszczone jest tabernakulum z Najświętszym Sakramentem, klękanie obowiązuje nie tylko od przeistoczenia do Komunii świętej, ale podczas całej Mszy św., ilekroć dla spełnienia czynności liturgicznej przechodzi się z jednej strony prezbiterium na drugą, a także kiedy z zakrystii przychodzi się do ołtarza i odchodzi (OWMR nr 233).

IV. Trzecia formuła aktu pokuty

Celebrans może układać wezwania do 3 formuły aktu pokuty na wzór wezwań zamieszczonych w Mszale (studyjnym). Wezwania te powinny zawierać wspomnienie dziejów zbawienia i wyrażać skruchę.

V. Milczenie podczas Mszy św.

Nie wolno opuszczać obowiązkowych chwil milczenia podczas liturgii Mszy św., a zalecone chętnie stosować. W Ordo Missae miejsca te są wyraźnie zaznaczone.

1. Należy zachować dłuższe milczenie po wezwaniu do aktu pokuty.
2. Należy zachować chwilę milczenia między wezwaniem Módlmy się a samą modlitwą.
3. Można zachować chwilę milczenia po homilii.
4. Zaleca się chwilę milczenia po Komunii św. W Mszach dla grup specjalnych milczenie to można przedłużyć.

VI. Śpiewy mszalne

Na wejście i na Komunię należy wykonać odpowiedni śpiew, albo odczytać przewidziane w Mszale antyfony. W niedziele przynajmniej na jednej Mszy św. po wejściu powinno się odbyć pokropienie wodą święconą.

VII. Liturgia słowa

Należy dokładnie zachować przepisy zawarte w nr 2 i 3 Instrukcji Inaestimabile donum

Zwraca się uwagę, że psalm responsoryjny jest częścią integralną liturgii słowa i nie może być zastępowany pieśnią. Homilię ma głosić kapłan lub diakon.

VIII. Modlitwa powszechna

Wezwań modlitewnych nie może być więcej niż sześć. Powinien je wygłaszać diakon, kantor lub lektor. W wypadkach szczególnych wezwania może śpiewać schola, ale musi je tak wyraźnie wypowiadać, aby wierni dobrze rozumieli ich treść. W Mszach dla grup specjalnych uczestnicy mogą wypowiadać wezwania, ale te wezwania muszą być przygotowane i sprawdzone. Także w Mszach dla grup specjalnych nie wolno opuszczać wezwań ogólnych za potrzeby Kościoła i świata, za cierpiących i za obecnych.

IX. Modlitwa Eucharystyczna

Modlitwa eucharystyczna jest szczytem całej liturgii mszalnej. Należy ją odmawiać z wielką powagą i wyraźnie. Wprowadzenie jakichkolwiek zmian w Modlitwach eucharystycznych jest bardzo poważnym nadużyciem. Wierni włączają się w tę modlitwę śpiewając: Święty, Święty..., aklamację po przeistoczeniu i końcowe Amen. Natomiast w czasie Modlitwy Eucharystycznej nie wolno wprowadzać żadnych innych śpiewów. Należy korzystać na zmianę ze wszystkich czterech Modlitw eucharystycznych.

X. Przyjmowanie Komunii świętej

Zgodnie z uchwałą Konferencji Plenarnej Episkopatu, w diecezjach Polski przyjmuje się Komunię św. z rąk celebransa do ust w postawie klęczącej. Przepisy te należy zachować także w Mszach dla grup specjalnych. W szczególnych okolicznościach, w których ukłęknięcie jest bardzo utrudnione np. przy tłumnym udziale wiernych i ścisłości, albo gdy wierni uczestniczą we Mszy św. poza kościołem po deszczu, można przyjąć Komunię św. stojąco. Nie można wymagać klękania od ludzi obciążonych kalectwem, lub chorobą.

XI. Znak pokoju

Znak pokoju przekazuje się u nas jak dotąd skłonem głowy w kierunku najbliższych uczestników Mszy św. z jednej i z drugiej strony z tym, że na przyszłość należy opuszczać słowa: Pokój nam wszystkim, słowa te bowiem w wielu okolicznościach stały się aklamacją głośną, co według wyjaśnienia Kongregacji jest niedopuszczalne. Przekazywanie znaku pokoju nie jest obrzędem obowiązującym lecz zależnym od okoliczności.

XII. Właściwy dobór liturgicznych pieśni mszalnych

W doborze pieśni mszalnych należy dokładnie przestrzegać zasad zawartych w Instrukcji Episkopatu o muzyce liturgicznej z dnia 8 lutego 1979 roku.

XIII. Szaty liturgiczne

1. Zgodnie z przepisem zawartym w Caeremoniale Episcoporum (n. 58) biskupi oraz opaci noszą krzyż pod ornatem.
2. Kielich przygotowany do Mszy św. ma być nakryty welonem. Jeżeli kapłan sam niesie kielich do Mszy św., również ma on być nakryty welonem (por. OWMR nr 80).
3. Pod albę wkłada się humerał. Humerалу można nie brać tylko wówczas, gdy alba jest tak

uszyta, że dokładnie przykrywa zwykły strój (OWMR nr 298).

4. Na prośbę niektórych Konferencji Biskupów Kongregacja do Spraw Sakramentów i Kultu Bożego pozwala na używanie w gorących strefach klimatycznych obszernego białego ornatu bez alby (casula sine alba), na który nakłada się stułę koloru dnia.

Nigdy Kongregacja nie wyrażała zgody na wkładanie stuły na ornat. Przeciwnie, w indulcie na używanie nowej szaty podkreśla, że do zwykłego sprawowania Mszy św. w miejscu świętym należy nosić tradycyjne szaty liturgiczne: humerał, albę, stułę i ornat zgodnie z przepisami zawartymi w Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału rzymskiego. Główny celebrans Mszy koncelebrowanej zawsze ma być ubrany w tradycyjny liturgiczny strój kapłański. W naszym klimacie nie ma potrzeby zmieniania tego stroju. Dlatego Konferencja Episkopatu nigdy o taki indult nie prosiła. Należy dokładnie zachowywać przepisy zawarte w Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału rzymskiego.

5. Diakon asystujący przy ołtarzu i czytający Ewangelię ma być ubrany w albę i stułę, a nie w komżę (por. OWMR nr 298 i 300).

XIV. Msze Koncelebrowane

W II i III Modlitwie Eucharystycznej są dwie modlitwy wstawiennicze, które mogą odmawiać dwaj koncelebransi. Nie należy ich rozdzielać na trzech koncelebransów. (por. OWMR nr 181 i 185). W IV Modlitwie eucharystycznej jest tylko jedna modlitwa wstawiennicza, którą można powierzyć jednemu z koncelebransów (por. OWMR nr 189). Podczas Mszy koncelebrowanej przy wspólnym odmawianiu Modlitwy eucharystycznej, celebrans główny odmawia ją głośno, koncelebransi zaś półgłosem.

XV. Msze bez ludu

Msze bez ludu odprawia się według specjalnego porządku podanego w Mszale. Mszę bez ministranta wolno odprawiać tylko w wypadku poważnej konieczności. Nie może to być stała praktyka.

XVI. Msze z diakonem

Został zniesiony urząd subdiakona. W Mszach uroczystych może asystować kilku diakonów. Natomiast klerycy nie mający święceń diakonatu nie mogą wkładać dalmatyki i zastępować diakonów. Szatą akolity i lektora jest alba (por. OWMR nr 301).

Zachętą do wierności przepisom liturgicznym niech będą słowa Ojca św. Jana Pawła II z Listu o Tajemnicy i kulcie Eucharystii. Oto one:

"Każdy bez wyjątku z szafarzy Eucharystii... musi pamiętać, że jest tu odpowiedzialny za dobro całego Kościoła. Kapłan jako szafarz, jako celebrans, jako przewodniczący eucharystycznego zgromadzenia wiernych, winien w szczególny sposób mieć poczucie wspólnego dobra Kościoła, które swoją posługą wyraża, ale któremu też w swojej posłudze winien być wedle rzetelnej dyscypliny wiary podporządkowany.

Nie może uważać siebie za "właściciela", który dowolnie dysponuje tekstem liturgicznym i całym najświętszym obrzędem jako swoją własnością i nadaje mu kształt osobisty i dowolny. Może się to czasem wydawać bardziej efektowne, może nawet bardziej odpowiadać subiektywnej pobożności, jednakże obiektywnie jest zawsze zdradą tej jedności która się w tym Sakramencie jedności nade wszystko winna objawiać" (12).

Niniejsze przepisy wykonawcze należy ogłosić w urzędowych pismach diecezjalnych.

Warszawa, dnia 11 grudnia 1980 r.

+ Stefan Kardynał Wyszyński, Prymas Polski
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

+ Bp Stanisław Jakiel, Przewodniczący Komisji Episkopatu
do Spraw Liturgii

Zmiana wielkości czcionki: A A A

Szukaj...
send

2014.12.12
"Pomoce liturgiczne"

2014.12.06
"Od Redakcji"

2014.12.06
"I. Nauczanie Ojca Świętego"

2014.12.06
"II. Dokumenty Stolicy Apostolskiej"

2014.12.06
"III. Nauczania Biskupów o liturgii"

2014.12.06
"IV. Formacja liturgiczna"

2014.12.06
"V. Duszpasterstwo liturgiczne"

2014.12.06
"VI. Informacje"

2014.12.06
"VII. Zmarli"

kkbids@episkopat.pl

Jesteś naszym gościem